

100 Temel Eser Üzerine Kısa Değini

Salih MERCANOĞLU*

Hayata geçirilmiş bazı projeleri büsbütün olumsuz saymak doğru olmaz. Ama demokrasisi gelişmemiş ülkelerde aksak projeler hep çoğunluktadır. Ülkemizde, 100 Temel Eser bu aksak projelerden biridir. Donanımı olmayan bir proje olduğu hâlde okullara kültür ve düşünce kitaplarının girmesi açısından olumlu, fakat seçilen eserler, bu eserlerin kademelere dağılımı ve benzer özellikler taşınması açısından da olumsuzdur.

100 Temel Eser, Millî Eğitim Bakanlığının büyük şehirlerdeki kütüphanelerine sormaca yoluyla yaptırdığı bir saptama sonucunda ortaya çıkmıştır. En çok satılan çocuk ve gençlik kitaplarını kütüphaneleri belirleyip ilgili bakanlığa göndermiştir. Oysa, Türkiye’de iki bin yılından sonra gerçek anlamıyla bir kitabevi, kitapçılık parmakla sayılacak duruma gelmiştir, getirilmiştir. Kütüphanelerinin çoğu kırtasiye ağırlıklı ve kültürel işlevi olmayan sektörler olarak devam etmektedir. Son yıllarda büyük, küçük çoğu markette sergilenen kitaplar ise tüketicinin gözünde ‘sepete dolan’ maldan başka bir nesne değildir. Bu nedenle böyle bir sormaca güvenilir olamaz. Yani kütüphaneleri yerine yazarlara sorulsaydı ortaya daha başka tablo çıkabilirdi.

Kim bilir, belki bazı yazarlara da sorulmuş olabilir.

Çoğu öğretmenin bu yapıtları okuduklarını sanmıyorum. Okusalardı örneğin, ilköğretim için önerilen Ruşen Eşref Ünaydın’ın *Damla Damla* adlı kitabını çocuklara ödev olarak vermezlerdi.

Şimdi bu kitaptan bir paragrafı okuyalım:

“Gönül, acın neden? Uyuduğun günlere mi yanarsın, uyanmadığın gecelere mi? Her güzellik gibi ömrün de çabuk geçtiğine mi yanıyorsun, o vefasız düşkünlüğüne mi?” (Tablet yay. s. 91)

Şimdi söyleyin bu paragrafı taşıyan kitap ilköğretim birinci kademe için önerilmiştir. Sizce uygun mu?

Üstelik, 100 Temel Eser’le beraber hayatımıza daha çok korsan yayın, kısaltılmış ucuz uyduruk kitaplar, yanlış yaşam öyküleriyle ve eserin orijinallliğini bozacak kısaltılmış ve özet kitaplar girmiştir. Ha, bir de yazara saygısızlık.

* Şair, ressam.

Örneğin bu saygısızlıklardan en büyüğü Orhan Kemal'e yapılmıştır. İster yayınevi, ister ailesi...Kim olursa olsun yapılan ayıp bir şeydir. Kitabı yazarından koparıp meta hâline getirmek kimseye yakışmaz.

Peki, neydi Orhan Kemal'e yapılan saygısızlık?

Ortaöğrenim için önerilen kitaplardan biri de Orhan Kemal'in *Eskici ve Oğulları*'dır. Kitabı bu adla Bakanlığa öneren kişi veya kişiler çok yaşlı muhteremler olmalı. Demek ki sormacanın dışında önerisi istenen saygın kişiler de varmış (!). Yıllar önce okudukları bu kitabın piyasadaki son hâlini araştırmadan öneren ve öneriyi kabul eden kültür adamları (!).

Eskici ve Oğulları adını Orhan Kemal, kendince nedenlerden dolayı 1960'lı yıllarda *Eskici Dükkânı* olarak değiştiriyor. Yani yazarın kitaba koyduğu ad *Eskici Dükkânı*'dır. Bir baba çocuğuna bir ad koyarsa onu başkaları değiştirebilir mi?

Son baskı *Eskici Dükkânı* olarak Everest Yayınlarında çıktı. Ne var ki kitap konusunda eğitilmemiş veli ve öğrenciler (kitabın künyesinde bu ad değişimi konusunda bilgi verilse de) bu kitabın önerilen kitapla aynı olmadığı kanısında. Çünkü okumayan 'potansiyel okur' sadece vitrine bakar. Yani kitaba verilen ad aynı şekilde kapakta olmalıdır. Bu

yüzden yayıncı ve Orhan Kemal'in ailesi kitabın adını tekrar değiştirip *Eskici ve Oğulları* yapıyor. Oysa Bakanlığın bu adı düzeltmesi daha kolaydı. Bu konuda Millî Eğitim Müdürlüklerine bir yazı göndermesi yeterliydi.

Aynı saygısızlığın Reşat Nuri Güntekin ve Refik Halid Karay'a da yapıldığını düşünüyorum. Bir yazar başkasının özetlediği kitaba (özetlenen kitap kendi kitabı olsa dahi) imzasını atar mı? Bence atmaz.

'Lütfen saygı' sözü gereksiz. Artık kimsenin dikkate almadığı iki sözcük. Hayatımızdaki çoğu değerler gibi 'saygı' ve 'sevgi' sözcüklerinin de içi boşaltıldı. Bataklık ve sivrisinek meselini biliyorsunuz...

İnsanın yazası gelmiyor!

Resim: Ferit Avcı